

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U000501

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 11-02-2025

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ Полтавського державного медичного університету від 22 квітня 2025 року №211

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Животовська Анастасія Ігорівна

2. Anastasiia I. Zhyvotovska

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-6199-0146

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 222

Назва наукової спеціальності: Медицина

Галузь / галузі знань: охорона здоров'я

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: ОП 51167 Освітньо-наукова програма підготовки докторів філософії в Українській медичній стоматологічній академії за спеціальністю 222 – Медицина

Дата захисту: 03-04-2025

Спеціальність за освітою: Лікувальна справа

Місце роботи здобувача: Полтавський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 43937407

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 23, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 7769

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 43937407

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 23, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 43937407

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 23, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76, 76.29, 76.29.52

Тема дисертації:

1. Клініко-динамічні особливості тривожних розладів з диссомнічними порушеннями (хронобіологічні, генетичні та лікувально-реабілітаційні аспекти)
2. Clinical and dynamic features of anxiety disorders with dyssomnic disorders (chronobiological, genetic and treatment and rehabilitation aspects)

Реферат:

1. Мета дослідження: на підставі результатів комплексного клініко-анамнестичного, клініко-психопатологічного, психодіагностичного, хронобіологічного та молекулярно-генетичного дослідження виявити прогностичні фактори ризику розвитку порушень сну при тривожних розладах та оптимізувати комплекс лікувально-реабілітаційних заходів для пацієнтів з тривожними розладами та диссомнічними порушеннями. Відповідно до мети та поставлених завдань було проведено обсерваційне дослідження методом «випадок-контроль» та експериментальне рандомізоване контрольоване дослідження. Обстеження проводилося на базі комунального підприємства «Обласний заклад з надання психіатричної допомоги Полтавської обласної ради» та кафедри психіатрії, наркології та медичної психології Полтавського державного медичного університету за період 2021-2023 рр. Було залучено 126 пацієнтів віком від 21 до 59 років з тривожними розладами невротичного генезу, що надали добровільну письмову згоду на участь у

дослідженні. Усі пацієнти були розподілені на дві групи за ознакою якості сну, що визначалася за допомогою опитувальника PSQI. Основна група (ОГ) включала 91 пацієнта з диссомнічними порушеннями, група порівняння (ГП) – 35 пацієнтів із хорошою якістю сну. В роботі застосовано клініко-анамнестичний, клініко-психопатологічний, психодіагностичний та молекулярно-генетичний та статистичний методи дослідження. Вперше визначено клініко-феноменологічні прояви та проведено порівняльний аналіз психопатологічних особливостей пацієнтів з тривожними розладами з порушеннями та без порушень сну. Проведений аналіз скарг пацієнтів показав, що серед осіб ОГ порівняно з ГП переважали наступні симптоми: дратівливість, тривожні думки, тяжкість в голові, м'язова напруга, вегето-судинні пароксизми ($p < 0,05$), внутрішня напруга, підвищена втомлюваність та больові відчуття в тілі ($p < 0,01$). У пацієнтів ОГ порівняно з ГП виявлено наявність більш вираженої клінічної тривоги та депресії ($p < 0,05$), психічного ($p < 0,01$) та соматичного ($p < 0,001$) компоненту тривоги, ситуативної тривоги та особистісної тривожності ($p < 0,001$), рівня стресового навантаження ($p < 0,01$), психопатологічної симптоматики ($p < 0,001$), тяжкості інсомнії, втоми, денної сонливості ($p < 0,001$) та якості життя ($p < 0,05$). За даними кореляційного аналізу встановлені взаємозв'язки між індексом якості сну і тяжкості інсомнії та тяжкістю тривоги, депресії, рівнем психологічного стресу ($p < 0,001$), показниками ситуативної тривоги та особистісної тривожності ($p < 0,01$). Виявлено двосторонній вплив рівня психологічного стресу, якості сну, тяжкості інсомнії на вираженість психопатологічної симптоматики та якість життя ($p < 0,001$). Вперше проведена оцінка хронобіологічних та молекулярно-генетичних факторів у розвитку порушень сну при тривожних розладах. Хронобіологічне дослідження показало, що у осіб з вечірнім хронотипом була гірша якість сну ($p < 0,01$), вищі показники втоми та денної сонливості ($p < 0,001$), депресії, ситуативної тривоги, рівня стресового навантаження ($p < 0,05$), загального індексу тяжкості психопатологічної симптоматики ($p < 0,01$) та нижчі показники якості життя ($p < 0,05$) порівняно з респондентами проміжного та ранкового типу. Молекулярно-генетичний аналіз з визначенням експресії циркадних генів BMAL1 та PER2 показав значиму відмінність у рівнях експресії циркадного гену BMAL1 зранку та ввечері у осіб з тривожними розладами без порушень сну ($p < 0,05$). Достовірної різниці експресії циркадного гену PER2 у обох групах не визначалося. Встановлені прямі кореляційні зв'язки середньої сили ($p < 0,05$) між рівнем експресії ранкового BMAL1 із суб'єктивною якістю сну, латентністю та тривалістю сну. Логістичний регресійний аналіз показав, що з підвищенням рівня експресії ранкового BMAL1 достовірно зростає шанс поганої якості сну ($p = 0,046$). Встановлено прогностичні фактори ризику розвитку порушень сну при тривожних розладах невротичного генезу. Загальний аналіз предикторів порушень сну при тривожних розладах показав, що ризик розвитку поганої якості сну серед пацієнтів з тривожними розладами зростає при підвищенні соматичного компоненту тривоги за HAM-A ($p = 0,029$), вираженості втоми за FSS ($p = 0,018$), астеничного компоненту особистісної тривожності за ІТТ ($p = 0,031$) та ворожості за SCL-90-R ($p = 0,031$) і знижується при збільшенні тривалості захворювання ($p = 0,004$) та у випадку приналежності до ранкового хронобіологічного типу ($p = 0,031$). Дана прогностична модель має високий показник ефективності (AUC ROC – 0,867), із чутливістю – 93% та специфічністю – 80%.

2. The aim of the study: based on the results of a complex clinical-anamnesis, clinical-psychopathological, psychodiagnostic, chronobiological and molecular-genetic study, to identify prognostic risk factors for the development of sleep disorders in anxiety disorders and to optimize the complex of treatment and rehabilitation measures for patients with anxiety disorders and dyssomnias. In accordance with the aim and objectives, an observational study using the "case-control" method and an experimental randomized controlled study were conducted. The survey was conducted on the basis of the municipal enterprise "Regional Institution for the Provision of Psychiatric Care of the Poltava Regional Council" and the Department of Psychiatry, Narcology and Medical Psychology of Poltava State Medical University during 2021-2023. 126 patients aged from 21 to 59 years with anxiety disorders of neurotic genesis, who provided voluntary written consent to participate in the study, were involved. All patients were divided into two groups based on sleep quality, which was determined using the PSQI questionnaire. The main group (MG) included 91 patients with dyssomnia disorders, the comparison group (CG) – 35 patients with good sleep quality. The work used clinical-anamnestic, clinical-psychopathological, psychodiagnostic, molecular-genetic and statistical research methods. For the first time, clinical and

phenomenological manifestations were determined and a comparative analysis of psychopathological features of patients with anxiety disorders with and without sleep disorders was conducted. The analysis of patient complaints showed that the following symptoms prevailed among MG patients compared to CG: irritability, anxious thoughts, heaviness in the head, muscle tension, vegetative-vascular paroxysms ($p < 0.05$), internal tension, increased fatigue and pain in the body ($p < 0.01$). In MG patients, compared with CG, more pronounced clinical anxiety and depression ($p < 0.05$), mental ($p < 0.01$) and somatic ($p < 0.001$) components of anxiety, state anxiety and trait anxiety ($p < 0.001$), level of stress load ($p < 0.01$), psychopathological symptoms ($p < 0.001$), severity of insomnia, fatigue, daytime sleepiness ($p = 0.001$) and quality of life ($p < 0.05$) were found. According to the correlation analysis, relationships were established between the sleep quality index, the severity of insomnia and the severity of anxiety, depression, the level of psychological stress ($p < 0.001$), indicators of state anxiety and trait anxiety ($p < 0.01$). A two-way influence of the level of psychological stress, sleep quality, and the severity of insomnia on the severity of psychopathological symptoms and quality of life was revealed ($p < 0.001$). For the first time, an assessment of chronobiological and molecular genetic factors in the development of sleep disorders in anxiety disorders was carried out. Chronobiological research showed that individuals with an evening chronotype had worse sleep quality ($p < 0.01$), higher levels of fatigue and daytime sleepiness ($p = 0.001$), depression, state anxiety, stress level ($p = 0.05$), total index of psychopathological symptom severity ($p < 0.01$), and lower quality of life indicators ($p < 0.05$) compared to respondents with an intermediate and morning type. Molecular genetic analysis with the determination of the expression of the circadian genes BMAL1 and PER2 showed a significant difference in the levels of expression of the circadian gene BMAL1 in the morning and evening in individuals with anxiety disorders without sleep disorders ($p < 0.05$). No significant difference in the expression of the circadian gene PER2 was determined in both groups. Direct correlations of medium strength ($p < 0.05$) were established between the level of expression of morning BMAL1 with subjective sleep quality, latency and sleep duration. Logistic regression analysis showed that with an increase in the level of expression of morning BMAL1, the chance of poor sleep quality significantly increases ($p = 0.046$). Predictive risk factors for the development of sleep disorders in anxiety disorders of neurotic genesis were established. The overall analysis of predictors of sleep disorders in anxiety disorders showed that the risk of developing poor sleep quality among patients with anxiety disorders increases with an increase in the somatic component of anxiety according to HAM-A ($p = 0.029$), the severity of fatigue according to FSS ($p = 0.018$), the asthenic component of trait anxiety according to IAT ($p = 0.031$) and hostility according to SCL-90-R ($p = 0.031$) and decreases with an increase in the duration of the disease ($p = 0.004$) and in the case of belonging to the morning chronobiological type ($p = 0.031$). This predictive model has a high efficiency index (AUC ROC – 0.867), with a sensitivity of 93% and a specificity of 80%.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Zhyvotovska, A. I. (2022). Вплив якості сну на якість життя пацієнтів з тривожними розладами. Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії, 22(3-4), 53-58.
- Zhyvotovska, A., Isakov, R.. (2023). Peculiarities of clinico-psychopathological manifestations and sleep quality in patients with anxiety disorders depending on the level of stress load. Bulletin of Problems Biology and Medicine, 2(169). 215-220.
- Zhyvotovska, A. (2023). Хронобіологічні аспекти порушення сну при тривожних розладах. Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії, 23(4), 99-104.

- Животовська, А. і Ісаков, Р. (2024) «ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ГРУПОВОЇ ТЕРАПІЇ ПРИЙНЯТТЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У КОМПЛЕКСНОМУ ЛІКУВАННІ ПАЦІЄНТІВ З ТРИВОЖНИМИ РОЗЛАДАМИ ТА ПОРУШЕННЯМИ СНУ», Психосоматична медицина та загальна практика, 9(1). doi: 10.26766/pmgr.v9i1.474.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0121U108235; 0120U101166

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ісаков Рустам Ісроїлович
2. Rustam I. Isakov

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 19.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9127-2930

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 43937407

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 23, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Хаустова Олена Олександрівна
2. Olena O. Haustova

Кваліфікація: д.мед.н., професор, 14.01.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8262-5252

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, буд. 13, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Огоренко Вікторія Вікторівна

2. Viktoriia V. Ohorenko

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0549-4292

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дніпровський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 02010681

Місцезнаходження: вул. Володимира Вернадського, буд. 9, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Таряник Катерина Анатоліївна

2. Kateryna A. Tarianyk

Кваліфікація: д. мед. н., доцент, 14.01.15

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-4606-5398

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 43937407

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 23, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гринь Катерина Вікторівна

2. KATERYNA V. HRYN

Кваліфікація: к. мед. н., доцент, 14.01.16

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8759-3560

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 43937407

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 23, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Дельва Михайло Юрійович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Дельва Михайло Юрійович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Прихідько Олена Олексіївна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна